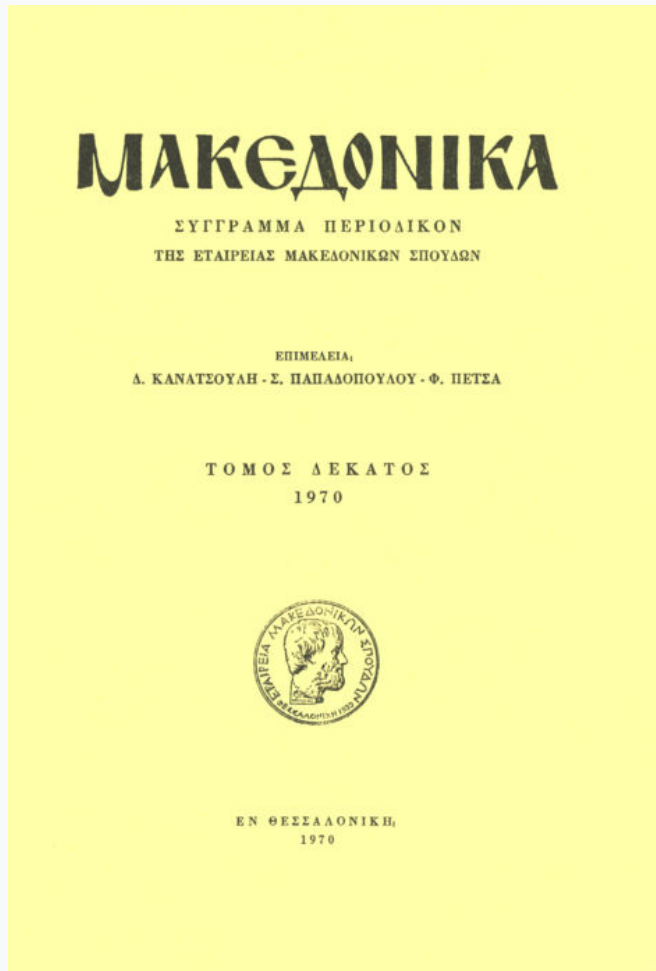

Μακεδονικά

Τόμ. 10, Αρ. 1 (1970)

Αριστοτ. Χρ. Κωστοπούλου, Η συμβολή της Δυτικής Μακεδονίας εις τους απελευθερωτικούς αγώνες του έθνους (από της υποταγής εις τους Τούρκους μέχρι και του 1878)

N. A. Κωνσταντινίδης

doi: [10.12681/makedonika.814](https://doi.org/10.12681/makedonika.814)

Copyright © 2015, N. A. Κωνσταντινίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κωνσταντινίδης Ν. Α. (2015). Αριστοτ. Χρ. Κωστοπούλου, Η συμβολή της Δυτικής Μακεδονίας εις τους απελευθερωτικούς αγώνες του έθνους (από της υποταγής εις τους Τούρκους μέχρι και του 1878). *Μακεδονικά*, 10(1), 327–328. <https://doi.org/10.12681/makedonika.814>

κής αδελφότητας του 'Αγίου Όρους και στην ρωσική και ελληνική βιβλιογραφία. 'Ανέστησε κυριολεκτικά τη λησμονημένη αδελφότητα, ή οποία έδρασε κατά τὰ τέλη του περασμένου και τις αρχές του σημερινού αιώνα, παίζοντας σπουδαίο ρόλο στα διπλωματικά παρασκήνια της Βαλκανικής, έπαυε δὲ νὰ ύπoσταται «de facto», μετά την ρωσική επανάσταση του 1917 (σ. 528). 'Ο συγγρ. ασχολούμενος με τὴ σύντομη ἀνάλυση του καταστατικού τῆς αδελφότητας συμπεραίνει ότι: 1) 'Η ρωσική κελλιωτική αδελφότης ύπῆρξε αδελφότης κελλιών και όχι κελλιωτών. 2) 'Η αδελφότης αὐτή μόνο με σωματείο 'Αστικού Δικαίου θὰ μπορούσε νὰ παραβληθῆ και όχι με ἐκκλησιαστική αδελφότητα. 3) Χαρακτηριζόταν ἀπὸ ισχυρὸ ἔθνικιστικό αἶσθημα (ἔθνοφυλετισμός). 4) 'Η δομή της ἦταν ἀριστοκρατική. 5) 'Επεδίωκε «συνδικαλιστικούς» σκοπούς, και τέλος 6) 'Η ἴδρυση και ἡ δράση της ἀποτελοῦσαν βαριά παραβίαση τῶν ἀγιορειτικῶν θεσμῶν ἐκ μέρους τῶν Ρώσων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΠΑΠΟΥΛΑΙΔΗΣ

'Αριστοτ. Χρ. Κωστοπούλου, 'Η συμβολή τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας εις τους ἀπελευθερωτικούς αγώνες του 'Εθνους (ἀπὸ τῆς ύποταγῆς εις τους Τούρκους μέχρι και του 1878), Θεσσαλονίκη 1970 (Σύνδεσμος Γραμμάτων και Τεχνῶν νομοῦ Κοζάνης), 8ον, σελ. 176.

Τὸ βιβλίον χωρίζεται σὲ τρία μέρη. Στὸ πρῶτο (σ. 15-80) ὁ συγγρ. ὀμιλεῖ γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας ἀπὸ τους Τούρκους, γιὰ τὴν ἐγκατάστασή τους ἐκεῖ και γιὰ τὰ αἴτια πὸν ἀνάγκασαν τους 'Ελληνες νὰ μετακινηθοῦν πρὸς τὰ ὄρεινά και νὰ δημιουργήσουν νέους οικισμούς. 'Ομιλεῖ ἐπίσης γιὰ τὰ ἐπαναστατικά κινήματα πὸν ἐκδηλώθηκαν πρὶν ἀπὸ τὸ 1821, γιὰ τους κλέφτες και ἀρματολούς, γιὰ τὴν ὀργάνωση τῶν κοινοτήτων και τὴν προσφορά τῆς 'Εκκλησίας πρὸς τὸ 'Εθνος. 'Αφιερώνει ἀρκετές σελίδες στὴ δραστηριότητα τῶν Δυτικομακεδόνων ἀποδήμων και στὶς σχέσεις τους με τὸν Ρήγα Φεραῖο, στὴν οἰκονομική και πνευματική ἀνθιση τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, και στοὺς Δυτικομακεδόνες Φιλικούς.

Στὸ δεύτερο μέρος (σ. 81-122) ἐξιστορεῖ γεγονότα του κινήματος του 1821 και δὲν παραλείπει ν' ἀναφερθῆ στοὺς τρεῖς Δυτικομακεδόνες ἀγωνιστὲς Γ. Λαοσάνη, Γ. 'Ολύμπιο και Γ. Φαρμάκη.

Στὸ τρίτο μέρος (σ. 123-159) ἐξετάζει τὰ ἐπαναστατικά κινήματα του 1854 και 1878 και τις συνθήκες του 'Αγίου Στεφάνου και του Βερολίνου.

Στὴ συνοπτική ἐξιστόρησή του ὁ συγγρ. (τὸ λέγει ὁ ἴδιος στὴν εἰσαγωγή του, σ. 4, «θὰ ἱστορήσωμεν περιληπτικῶς») ἔθιξε καιρία γεγονότα χρησιμοποιώντας πολύτιμο ἱστορικό ὕλικό (ἀποσπάσματα ἀπὸ σχετικές μελέτες και ἔγγραφα, ἐνθυμήσεις κ.λ.). 'Εχομε μιὰ ἐπιφύλαξη ὡς πρὸς τὸν τρόπο ἀξιοποιήσεως και προσφορᾶς του ὕλικου αὐτοῦ. 'Η αὐτοῦσια παράθεσῆ του στὸ κείμενο, σ' ὄλη σχεδὸν τὴν ἔκτασή του, διασπᾶ τὴν ἀφήγηση. Θὰ ἔπρεπε κανονικά νὰ πάρη τὴ θέση ὑποσημειώσεων ἢ ἀπλῶς νὰ ὑποδεικνύεται με παραπομπὲς στὰ οἰκεία βοηθήματα.

'Η ἐκτίπωση, ἐπίσης, του βιβλίου θὰ μπορούσε νὰ γίνη καλύτερη. Χρέος του διορθωτῆ ἦταν νὰ προσέξη τις τεχνικές λεπτομέρειες: Στὸ χωρισμὸ τῶν κεφαλαίων δὲν ὑπάρχουν ἀριθμοί. Τὰ τυπογραφικά στοιχεία δὲν εἶναι τὰ ἴδια στοὺς ἀντίστοιχους τίτλους. Τὰ μικρότερα κεφάλαια δὲν χωρίζονται κι αὐτὰ καλῶς.

'Εξὼ ἀπὸ τις παραπάνω παρατηρήσεις πὸν δὲν θίγουν τὴν αὐθεντικότητα του κειμένου, τὸ βιβλίον παρουσιάζει πολὺ ἐνδιαφέρον. 'Ο συγγρ. δὲν ἔξφυγε ἀπὸ τὴν ἀρχική του πρόθεση. Δίνει συνοπτική ἱστορία τῆς τουρκοκρατούμενης Δυτικῆς Μακεδονίας (μέχρι

του 1878), τών άπελευθερωτικών άγώνων τών κατοίκων της και τής συμβολής τους στη γενικότερη επαναστατική κίνηση τών Έλλήνων. Προσφέρει καθαρή εικόνα τής έθνικης, κοινωνικής, οικονομικής και τής άλλης δραστηριότητας του Έλληνισμού τής περιοχής, σέ μιά μακρά και δύσκολη χρονική περίοδο.

N. A. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Άθ ανα σ ί ο υ Θ. Τ σα κ ν ά κ η, Έπανομή, Ιστορία - Λαογραφία, «Χρονικά τής Χαλκιδικής», τ. 17-18 (1969), Θεσσαλονίκη, σελ. 208.

Η Ιστορική - Λαογραφική Έταιρεία Χαλκιδικής, όπως κι άλλες άνάλογης άποστολής Έταιρείες έκδιδε το περιοδικό «Χρονικά τής Χαλκιδικής». Ο τελευταίος τόμος του περιοδικού αυτού (τεύχ 17-18) καταλαμβάνεται όλόκληρος από την έργασία του δημοδιδασκάλου Άθανασίου Θ. Τσακνάκη με τίτλο «Έπανομή, Ιστορία - Λαογραφία».

Είχα τήν καλή τύχη νά γνωρίσω από κοντά τόν συγγρ. και νά συζητήσω μαζί του διάφορα προβλήματα, πού τόν άπασχολούσαν και είδα τήν έπιθυμία του και τή φιλοδοξία του νά παρουσιάσει ένα έργο με όσο τó δυνατón πληρέστερη και μεθοδικότερη μορφή. Ο κ. Τσακνάκης, γέννημα και θρέμμα τής Έπανομής, συνέλεξε με παραδειγματική έπιμέλεια και άκάματη ύπομονή τó πλούσιο υλικό του, τó όποιο, έπεξεργασμένο κατάλληλα, παρουσιάζει τώρα σέ άυτοτελή τόμο τών «Χρονικών τής Χαλκιδικής».

Όπως φαίνεται και από τόν τίτλο ή έργασία χωρίζεται σέ δύο μέρη. Τó πρώτο (σ. 9-36) είναι τó ιστορικό. Αρχίζει με τόν προσδιορισμό τής θέσεως τού χωριού και τήν έτυμολογία του όνόματος. Εύρύτερα εξετάζεται (σ. 9-15) ή κοινωνική και οικονομική κατάσταση τών Έπανομιτών κατά τήν Τουρκοκρατία (λείπουν πληροφορίες για καλύτερες εποχές), καθώς και ή συμμετοχή τους στήν Έπανάσταση τού 1821. Με τή Δημοτική εκπαίδευση κατά τούς χρόνους τής δουλείας, όπου δίνονται ένδιαφέροντα και τεκμηριωμένα στοιχεία για τά σχολεία, τούς διδασκάλους, τά προγράμματα κ.λ., τελειώνει ή πρώτη ένότητα τού πρώτου μέρους, «Η Έπανομή πρίν από τó 1912» (σ. 15-18).

Στη δεύτερη ένότητα τού πρώτου μέρους με τó γενικό τίτλο «Σύγχρονη έποχή» (σ. 19-36) εξετάζεται ή συγκρότηση τής κοινότητας Έπανομής ύστερα από τήν άπόσπαση διαφόρων οικισμών καθώς επίσης και ή γεωργική της οικονομία ως τó έτος 1966. Ίδιαιτερη προσοχή φαίνεται νά έδωσε ό συγγρ. στήν εξέταση τού Άγροτικού ζήτηματος και στή δραστηριότητα τών Γεωργικών Συνεταιρισμών Έπανομής. Για όσους δείχνουν προτίμηση στα θέματα αυτά, οί πληροφορίες πού παραθέτει τούς είναι πάρα πολύ χρήσιμες (σ. 23-27). Τέλος στήν ίδια ένότητα δίνονται κι άλλες πληροφορίες σχετικές με τήν οικονομική, κοινωνική και τήν άλλη ζωή τής Έπανομής, πού άφορούν όμως περισσότερο τούς Έπανομίτες ή τούς ειδικώς ένδιαφερομένους για τήν άνάπτυξη τών Δήμων και τών Κοινοτήτων.

Τó δεύτερο μέρος τού τόμου είναι τó λαογραφικό (σ. 39-136). Τó μέρος αυτό είναι χρησιμότατο και πληρέστερο, κατά τή γνώμη μου, από τó πρώτο. Αρχίζει με τó κεφάλαιο «Υλική ζωή», όπου γίνεται λόγος για τή λαϊκή άρχιτεκτονική, τά έπιπλα τών σπιτιών και τά διάφορα σκεύη και σύνεργα. Προχωρεί στις τροφές, στή λαϊκή μαγειρική, στή λαϊκή φορεσιά, στή λαϊκή ύφαντική κ.λ. Συνεχίζει με τó κεφάλαιο «Οικογενειακή και κοινωνική ζωή», όπου πολύ σωστά προτάσσεται ή «Γέννηση» και τά σχετικά, όπως λ.χ. λοχεία, φροντίδες, άνατροφή βρεφών κ.λ. Ο «Γάμος» άποτελεί τή δεύτερη ένότητα τού κεφαλαίου. Είναι, μαζί με τόν «Θάνατο» πού άκολουθεί (σ. 66-76), οί πιό περιεκτικές σέ πληροφορίες ένότητες τού τόμου. Τά «Παιχνίδια και άγωνίσματα παιδιών» — ή προτε-